

Informator o egzaminie eksternistycznym

od **2007** roku

HISTORIA

Gimnazjum

Warszawa 2007

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy
z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Poznaniu

SPIS TREŚCI

I. Informacje ogólne	5
II. Standardy wymagań egzaminacyjnych	7
III. Opis egzaminu.....	9
IV. Przykładowy arkusz egzaminacyjny.....	13

I. INFORMACJE OGÓLNE

Podstawy prawne

Egzaminy eksternistyczne, jako sposób uzyskiwania świadectwa ukończenia szkoły, zostały ograniczone do zakresu szkół ogólnokształcących, tj. sześcioletniej szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego.

Zgodnie z art. 9a ust. 2 i 9c ust. 2 *Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (DzU z 2004 r., nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) przygotowanie i przeprowadzanie egzaminów eksternistycznych zostało powierzone Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE) i okręgowym komisjom egzaminacyjnym (OKE).

Sposób przygotowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych reguluje *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych*. Na podstawie tego rozporządzenia CKE i OKE opracowały *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu sześcioletniej szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącego dla dorosłych*.

Zakres sprawdzanych wiadomości i umiejętności określają standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu gimnazjum dla dorosłych, które są załącznikiem nr 2 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 września 2007 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminów eksternistycznych*.

Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Do egzaminów eksternistycznych z zakresu gimnazjum dla dorosłych może przystąpić osoba, która:

- ukończyła sześcioletnią szkołę podstawową albo klasę VI lub VII ośmioletniej szkoły podstawowej
- ukończyła 18 lat
- nie jest uczniem gimnazjum.

Osoba, która chce zdawać egzaminy eksternistyczne i spełnia wyżej wymienione warunki, powinna na dwa miesiące przed sesją jesienną lub zimową złożyć w OKE właściwej swemu miejscu zamieszkania:

- świadectwo ukończenia odpowiedniej szkoły (sześcioletniej szkoły podstawowej albo klasy VI lub VII ośmioletniej szkoły podstawowej) lub indeks zawierający wpis potwierdzający uzyskanie promocji do klasy VII lub VIII ośmioletniej szkoły podstawowej dla dorosłych

- oświadczenie, że nie jest uczniem (słuchaczem) gimnazjum
- kserokopię stron dowodu osobistego zawierających datę urodzenia i numer ewidencyjny PESEL
- wniosek o dopuszczenie do egzaminu eksternistycznego.

Formularz wniosku znajduje się na stronach internetowych CKE i OKE w formie załącznika do *procedur*.

Miesiąc przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej osoba dopuszczona do egzaminu składa w OKE deklarację, w której wskazuje, z jakich przedmiotów chce zdawać egzaminy w danej sesji i przedkłada dowód opłaty za te egzaminy. Informacji o kosztach egzaminu udziela OKE.

II. STANDARDY WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH

I. WIADOMOŚCI

Zdający zna:

- 1) najważniejsze wydarzenia, zjawiska, procesy i najwybitniejsze postaci z dziejów Polski, Europy i świata:
 - a) warunki życia i dokonania człowieka w czasach najdawniejszych,
 - b) dziedzictwo kulturalne i religijne cywilizacji starożytnych (Egiptu, Izraela, Grecji, Rzymu),
 - c) przemiany polityczne, gospodarcze, społeczne, religijne i kulturalne w Europie i w świecie śródziemnomorskim w średniowieczu,
 - d) dzieje polityczne i społeczne oraz przemiany w dziedzinie kultury Polski Piastów,
 - e) monarchię Jagiellonów i jej miejsce w Europie,
 - f) wielkie odkrycia geograficzne i ich konsekwencje dla Europy i Nowego Świata w XVI-XVIII wieku,
 - g) główne problemy polityczne, gospodarcze, religijne, społeczne i kulturalne w Europie nowożytnej,
 - h) okoliczności powstania Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej,
 - i) wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania potęgi i kryzysu Rzeczypospolitej w XVII wieku,
 - j) dzieje polityczne, gospodarcze i kulturalne Polski w czasach stanisławowskich,
 - k) przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne w Europie i na świecie w XIX wieku,
 - l) losy i postawy Polaków pod zaborami,
 - m) przyczyny i skutki I wojny światowej oraz rewolucji rosyjskich,
 - n) najistotniejsze problemy polityczne, gospodarcze i społeczne w Polsce, Europie i świecie okresu międzywojennego,
 - o) genezę i przełomowe wydarzenia II wojny światowej, eksterminację narodów na terenach okupowanych oraz formy i miejsca walki Polaków o niepodległość w kraju i za granicą,
 - p) świat po II wojnie światowej – stosunki polityczne Wschód – Zachód, dekolonizację, procesy integracyjne i demokratyzację, przyspieszenie cywilizacyjne i nowe zjawiska w kulturze masowej,
 - q) przemiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Polsce po II wojnie światowej; protesty społeczne w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
 - r) zmiany w ustroju politycznym i w życiu społecznym w Polsce po 1989 r.;

- 2) pojęcia z zakresu życia politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego, niezbędne do zrozumienia zagadnień z dziejów Polski, Europy i świata;
- 3) najważniejsze elementy polskiego i europejskiego dziedzictwa kulturowego.

II. UMIEJĘTNOŚCI

Zdający potrafi:

- 1) posługiwać się wiadomościami na temat najważniejszych wydarzeń i najwybitniejszych postaci z dziejów Polski oraz Europy i świata;
- 2) posługiwać się jednostkami czasu w historii (ery, epoki, wieki) oraz umieszczać wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie (np. na osi czasu);
- 3) umiejscawiać działania ludzi, wydarzenia i procesy historyczne w przestrzeni (w tym na mapie historycznej);
- 4) posługiwać się pojęciami z zakresu życia politycznego, gospodarczego i społecznego niezbędnymi do zrozumienia najważniejszych wydarzeń, zjawisk i procesów z dziejów Polski, Europy i świata;
- 5) określać uwarunkowania procesów i wydarzeń historycznych, zwłaszcza geograficzne, historyczne, polityczne, społeczne i kulturalne, w tym określać wpływ środowiska geograficznego na życie człowieka i człowieka na środowisko w różnych okresach historycznych;
- 6) rozpoznawać relacje między działalnością człowieka w historii a społecznością lokalną, ojczyzną, kręgiem kulturowym, innymi narodami i religiami;
- 7) wskazywać powiązania między wydarzeniami, zjawiskami i procesami historycznymi z zakresu dziejów powszechnych i historii Polski;
- 8) ujmować treści historyczne w związkach przyczynowo-skutkowych;
- 9) dostrzegać zmiany, jakim ulegały wartości i normy życia publicznego na przestrzeni dziejów;
- 10) oceniać działania ludzi, fakty i wydarzenia historyczne;
- 11) formułować argumenty uzasadniające wyrażane twierdzenia i opinie;
- 12) odczytywać, porównywać i interpretować informacje zaczerpnięte z różnego rodzaju źródeł informacji, integrować zaczerpniętą z nich wiedzę oraz wyciągać wnioski.

III. OPIS EGZAMINU

Forma egzaminu

Egzamin eksternistyczny z historii, zwany dalej egzaminem, ma formę pisemną. Sprawdza wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu eksternistycznego z tego przedmiotu. Trwa 120 minut.

Osoba przystępująca do egzaminu rozwiązuje zadania zawarte w arkuszu egzaminacyjnym. Przed rozpoczęciem egzaminu każdy zdający otrzymuje arkusz i kartę odpowiedzi od członka zespołu nadzorującego. Ewentualny brak w arkuszu lub brak karty odpowiedzi zgłasza przewodniczącemu zespołu nadzorującego, po czym otrzymuje nowy arkusz egzaminacyjny z nową kartą odpowiedzi. W dalszej kolejności, ale jeszcze przed rozpoczęciem egzaminu, na pierwszej stronie arkusza i na karcie odpowiedzi zdający umieszcza swój numer ewidencyjny PESEL. Nie podpisuje natomiast ani arkusza egzaminacyjnego, ani karty odpowiedzi.

Na pierwszej stronie arkusza egzaminacyjnego znajduje się instrukcja dla zdającego. Należy się z nią zapoznać, gdyż zawiera ona zapisy dotyczące postępowania podczas rozwiązywania zadań.

Arkusz egzaminacyjny składa się z różnego rodzaju zadań zamkniętych i otwartych.

Wśród zadań zamkniętych mogą wystąpić:

- zadania wyboru wielokrotnego, w których zdający wybiera poprawną odpowiedź spośród kilku podanych propozycji
- zadania typu „prawda – fałsz”, w których zdający stwierdza prawdziwość (lub fałszywość) zdań zawartych w zadaniu
- zadania na dobieranie, w których zdający łączy ze sobą (przyporządkowuje do siebie) odpowiednie elementy (np. słowa, wyrażenia, fragmenty tekstu, ilustracje).

Wśród zadań otwartych mogą wystąpić:

- zadania z luką, w których zdający wstawia odpowiednie słowo, wyrażenie, liczbę jako uzupełnienie zwrotu, zdania, fragmentu tekstu
- zadania krótkiej odpowiedzi, w których zdający udziela odpowiedzi w formie jednego lub kilku wyrazów albo od jednego do kilku zdań
- zadania rozszerzonej odpowiedzi, w których zdający udziela odpowiedzi, pisząc dłuższy tekst na zadany temat.

Obok każdego zadania podana jest liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający może otrzymać 50 punktów.

Po zakończeniu egzaminu prace zdających sprawdzają i oceniają odpowiednio przeszkoleni egzaminatorzy powołani przez dyrektora OKE. Wynik egzaminu ustala komisja okręgowa na podstawie liczby punktów przyznanych przez egzaminatorów. Jest on ostateczny i nie służy na niego skarga do sądu administracyjnego.

Na wniosek zdającego sprawdzony i oceniony arkusz egzaminacyjny oraz karta odpowiedzi są udostępniane zdającemu do wglądu w miejscu i czasie wskazanym przez dyrektora OKE.

Zasady oceniania prac egzaminacyjnych

1. Rozwiązania zadań oceniane będą przez egzaminatorów na podstawie jednolitych w całym kraju kryteriów.
2. W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź zgodną z poleceniem i w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika to z polecenia w zadaniu, to ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.
3. Jeśli w zadaniu krótkiej odpowiedzi oprócz zgodnej z poleceniem, poprawnej odpowiedzi dodatkowo podano odpowiedź (informację) błędną, sprzeczną z odpowiedzią poprawną lub niezgodną z poleceniem, za zadanie nie przyznaje się punktów.
4. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi jest oceniane według szczegółowych kryteriów; zdający nie otrzymuje żadnego punktu jeśli jego wypowiedź jest niezgodna z tematem (poleceniem) lub nie spełnia warunku objętości pracy (jeśli ją jednoznacznie określono).
5. Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.
6. Wyrażony w punktach wynik uzyskany przez zdającego przeliczany będzie na stopnie szkolne według zasady opisanej w § 19 pkt 6 *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2007 roku w sprawie egzaminów eksternistycznych*. Przeliczenie punktów uzyskanych na egzaminie na stopnie szkolne jest następujące:

47–50 pkt – celujący (6)

46–39 pkt – bardzo dobry (5)

31–38 pkt – dobry (4)

23–30 pkt – dostateczny (3)

15–22 pkt – dopuszczający (2)

poniżej 15 punktów – niedostateczny (1)

7. Zdający zda egzamin, jeżeli otrzyma ocenę wyższą od niedostatecznej.

8. Wynik egzaminu – wyrażony w skali stopni szkolnych – będzie odnotowany na świadectwie ukończenia szkoły.

Składanie zastrzeżeń

Jeżeli zdający uzna, że zostały naruszone procedury przeprowadzania egzaminu, może w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia egzaminu złożyć zastrzeżenia do dyrektora OKE. Dyrektor OKE rozpatruje zastrzeżenia w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania. Rozstrzygnięcie dyrektora OKE jest ostateczne.

W razie stwierdzenia, na skutek powyższych zastrzeżeń lub z urzędu, naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu, które może mieć wpływ na wynik egzaminu, dyrektor OKE, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, może unieważnić egzamin i zarządzić jego ponowne przeprowadzenie w następnej sesji egzaminacyjnej. Unieważnienie może nastąpić w stosunku do poszczególnych lub wszystkich osób zdających.

Unieważnienie egzaminu

Egzamin może być unieważniony w dwóch przypadkach:

- gdy zespół nadzorujący przebieg egzaminu stwierdzi, że zdający niesamodzielnie rozwiązuje zadania egzaminacyjne lub swoim zachowaniem zakłóca egzamin, np. przeszkadza innym zdającym, nie przestrzega zakazu wniesienia na salę egzaminacyjną telefonu komórkowego (wówczas egzamin unieważnia przewodniczący zespołu nadzorującego)
- gdy egzaminator podczas sprawdzania prac stwierdzi, że praca zdającego jest niesamodzielna, np. jest plagiatem jakiejś publikacji lub jest taka sama jak innego zdającego (w tym przypadku unieważnienia dokonuje dyrektor OKE).

Świadectwo

Świadectwo ukończenia gimnazjum otrzymuje osoba, która zdała egzaminy ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ujętych w ramowym planie nauczania gimnazjum dla dorosłych, tj. z następujących przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, matematyka, biologia, chemia, fizyka, geografia, informatyka.

Sesje egzaminacyjne

Egzaminy eksternistyczne przeprowadza się w całym kraju w tym samym terminie, dwukrotnie w ciągu roku:

- 1) w zimowej sesji egzaminacyjnej – w okresie od dnia 1 lutego do ostatniego dnia lutego
- 2) w jesiennej sesji egzaminacyjnej – w okresie od dnia 1 października do dnia 31 października.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych zdaje egzamin z danego typu szkoły w okresie nie dłuższym niż dwa lata. W uzasadnionych przypadkach dyrektor komisji okręgowej może przedłużyć okres zdawania egzaminów o jedną sesję egzaminacyjną.

IV. PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

**EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY
Z HISTORII
GIMNAZJUM**

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera **13** stron i kartę odpowiedzi. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś członkowi zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój numer ewidencyjny PESEL. Na karcie odpowiedzi zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj w arkuszu egzaminacyjnym (nie na karcie odpowiedzi) długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Pisz czytelnie. Nie używaj korektora.
5. Pomyłki wyraźnie przekreślaj.
6. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsce z napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie 50 punktów.

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Przeanalizuj poniższą ilustrację i wykonaj zadania 1. i 2.

Źródło: http://www.monter.pl/budowle_swiate/gfx

Zadanie 1. (2 pkt)

Uzupełnij zdania.

- A. Przedstawiona powyżej budowla to
- B. Pełniła ona w starożytności funkcję

Zadanie 2. (1 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

Budowlę znajdującą się na powyższej ilustracji wzniesiono

- A. w Grecji.
B. w Rzymie.
C. w Egipcie.
D. w Izraelu.

Zadanie 3. (1 pkt)

Zakreśl wydarzenie, które miało miejsce wcześniej.

A.	Zwycięstwo Hannibala pod Kannami (216 r. p.n.e.)	B.	Zwycięstwo Rzymian w bitwie w pobliżu Wysp Egackich (241 r. p.n.e.)
----	---	----	---

Zadanie 4. (1 pkt)

Podkreśl imiona bóstw starożytnej Grecji.

- A. Mars, Jowisz, Neptun.
- B. Zeus, Atena, Posejdon.
- C. Ra, Anubis, Ozyrys.
- D. Abraham, Mojżesz, Jehowa.

Zadanie 5. (4 pkt)

Zapoznaj się z zamieszczonym poniżej tekstem, a następnie – na podstawie tego tekstu i wiedzy pozaźródłowej – dokończ zdania A – D.

Następnie cesarz na wieść o cudach, które Bóg zdziałał przez upodobanego sobie męczennika [...], wyruszył tam pospiesznie gwoździ modlitwy [przy jego grobie]. [...] wyjechał z radością na jego spotkanie Bolesław [...]. Trudno uwierzyć i opowiedzieć, z jaką wspaniałością przyjmował wówczas Bolesław cesarza i jak prowadził go przez swój kraj aż do Gniezna. [...] Tamtejszy biskup Unger przyjął go z wielkim szacunkiem i wprowadził do kościoła, gdzie cesarz, zalany łzami, prosił świętego męczennika o wstawiennictwo, by mógł dostąpić łaski Chrystusowej. Następnie utworzył zaraz arcybiskupstwo [...]. Arcybiskupstwo to powierzył bratu wspomnianego męczennika, Radzimowi i podporządkował mu, z wyjątkiem biskupa poznańskiego Ungera, następujących biskupów: kołobrzесьkiego Reinberna, krakowskiego Poppona i wrocławskiego Jana.

Źródło: Thietmar, *Kronika*, [w:] J. Strzelczyk, *Zjazd gnieźnieński*, Poznań 2000, s. 35

- A. Cesarzem, który odbył opisaną pielgrzymkę, był
- B. Wspomniany w tekście męczennik to
- C. Wydarzenie opisanie powyżej miało miejsce w wieku
- D. W skład nowo utworzonego arcybiskupstwa wchodziły następujące biskupstwa:

.....

Zadanie 6. (4 pkt)

W odpowiednich miejscach tabeli wpisz litery, którymi na mapie oznaczono dzielnice dziedziczne będące pod władzą wymienionych książąt.

Bolesław Kędzierzawy	Władysław II Wygnaniec	Henryk Sandomierski	Mieszko III Stary

Opracowanie własne

Zadanie 7. (3 pkt)

Na podstawie zamieszczonego poniżej obrazu i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia A, B i C.

Źródło: <http://www.wawel.net/malarstwo.htm>

- A. Podaj datę (dzień, miesiąc i rok) wydarzenia przedstawionego na obrazie.
- B. Podaj imię i nazwisko autora tego obrazu.
- C. Napisz, kto dowodził pokonanymi wojskami.

Zadanie 8. (3 pkt)

Koniec XV i początek XVI wieku to okres wielkich odkryć geograficznych.

Uzupełnij tabelę, przyporządkowując imiona i nazwiska wielkich żeglarzy do związanych z nimi odkryć.

Vasco da Gama, Ferdynand Magellan, Bartłomiej Diaz, Krzysztof Kolumb

Odkrycie nowego lądu – Ameryki	Opłynięcie świata dookoła i udowodnienie, że Ziemia ma kształt kuli	Odkrycie Przylądka Dobrej Nadziei

Zadanie 9. (1 pkt)

Podkreśl prawidłowy ciąg chronologiczny.

- A. Wystąpienie Marcina Lutra, wyprawy Krzysztofa Kolumba, Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, kongres wiedeński.
- B. Kongres wiedeński, wystąpienie Marcina Lutra, Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, wyprawy Krzysztofa Kolumba.
- C. Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, kongres wiedeński, wystąpienie Marcina Lutra, wyprawy Krzysztofa Kolumba.
- D. Wyprawy Krzysztofa Kolumba, wystąpienie Marcina Lutra, Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, kongres wiedeński.

Zadanie 10. (4 pkt)

Poniżej przedstawiono fragmenty biografii wybitnych postaci historycznych. Pod każdym z nich wpisz imię i nazwisko osoby, której dotyczy.

- A. Żył w latach 1732-1799. Pierwszy prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

.....

- B. Wszechstronnie uzdolniony: rzeźbiarz, malarz, konstruktor. Najwybitniejszy przedstawiciel włoskiego renesansu. Jego najbardziej znane dzieła to „Mona Lisa” i „Ostatnia wieczerza”.

.....

- C. Korsykanin. Od 1804 roku cesarz Francuzów. Po klęsce w 1815 roku zesłany na Wyspę Świętej Heleny.

.....

- D. Car rosyjski od 1682 r. Konsekwentnie zmierzał do zwiększenia roli państwa oraz intensyfikacji kontaktów z Zachodem. Wprowadził szereg reform. Uzyskał dla Rosji szeroki dostęp do Morza Bałtyckiego.

.....

Zadanie 11. (4 pkt)

Rozstrzygnij, czy podane w tabeli informacje są prawdziwe czy fałszywe. Następnie w odpowiednich rubrykach dopisz obok podanych zdań PRAWDA lub FAŁSZ.

	TREŚĆ	PRAWDA / FAŁSZ
A.	Stefan Batory był pierwszym królem Polski wybranym przez szlachtę podczas wolnej elekcji.	
B.	W XVII wieku Rzeczpospolita toczyła wojny ze swoimi sąsiadami: Rosją, Turcją i Szwecją.	
C.	Odrodzenie kulturalne w XVIII wieku nastąpiło za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego.	
D.	Konstytucja ogłoszona 3 maja 1791 r. zniósła zasadę <i>liberum veto</i> oraz zrównała w prawach szlachtę, mieszczan i chłopów.	

Zadanie 12. (4 pkt)

Przeczytaj zamieszczony poniżej tekst i na jego podstawie wykonaj polecenia A, B, C i D.

WOJNA ŚWIATOWA I 1914–18, konflikt zbrojny między ententą (gł. państwa: W. Brytania, Francja, Rosja, potem Serbia, Japonia i Włochy) a państwami centralnymi (Austro-Węgry, Niemcy, poparte przez Turcję i Bułgarię). Wynikła ze splotu antagonizmów między mocarstwami, rywalizacji o hegemonię w Europie, wpływy na Bałkanach, podział świata kolonialnego i rynków zbytu, a także dążenia do rewizji granic, ustalonych w rezultacie konfliktów eur. XIX w. Pretekstem do wybuchu wojny stało się zamordowanie w Sarajewie 28 VI [...] następcy tronu austro-węg. arcyks. Franciszka Ferdynanda.

Encyklopedia multimedialna PWN, Warszawa 2000 r.

A. Wypisz fragment tekstu, w którym podany jest powód rozpoczęcia wojny mający zatuszować właściwe przyczyny.

.....
.....
.....

B. Podaj dokładną datę (dzień, miesiąc i rok) zamachu w Sarajewie.

.....

C. Wypisz dwa państwa centralne.

.....

D. Podaj rok zakończenia I wojny światowej.

.....

Zadanie 13. (4 pkt)

Do tabeli zawierającej tytuły map wpisz litery, którymi oznaczono odpowiadające im mapy.

A

B

C

D

Źródło: *Atlas historii Polski – mapy i komentarze*, Warszawa 2003, s. 87, s. 218

Polska za Bolesława Chrobrego	Polska za Kazimierza Wielkiego	Rzeczpospolita Obojga Narodów przed I rozbiorem	Królestwo Polskie (Kongresowe)	Rzeczpospolita w okresie międzywojennym

Zadanie 14. (1 pkt)

Z jakim ważnym wydarzeniem historycznym związane jest poniższe polskie odznaczenie wojskowe?

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki>

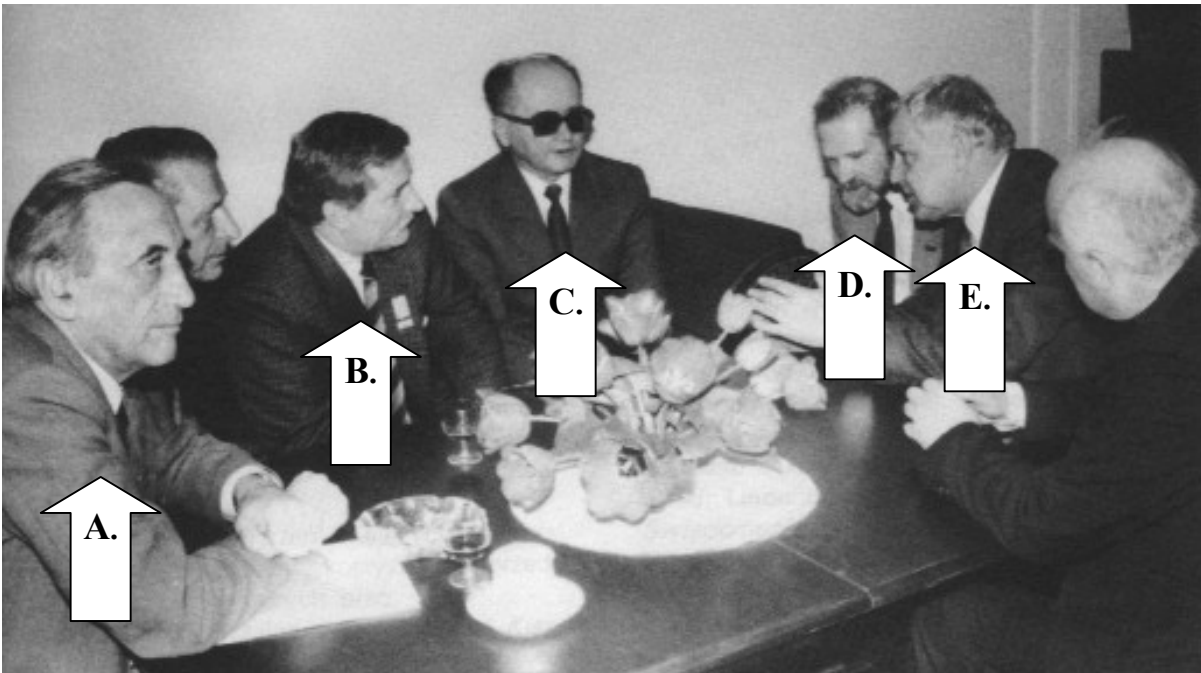
.....

.....

.....

Zadanie 15. (3 pkt)

Rozpoznaj wśród przedstawionych na fotografii i oznaczonych literami polityków trzy osoby i wpisz ich nazwiska do odpowiednich wierszy tabeli.

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki>

	Nazwisko polityka
A.	
B.	
C.	
D.	
E.	

A series of 20 horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for handwriting practice.

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA

Numer zadania	Odpowiedzi	Schemat punktowania	
		Liczba punktów za poszczególne części zadania	Liczba punktów za całe zadanie
1.	<i>Np.</i> A. piramida, grobowiec faraona B. grobowca, była miejscem pochówku faraona <i>Uwaga</i> <i>Za prawidłowe uznaje się inne odpowiedzi świadczące o znajomości budowli i jej funkcji.</i>	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	2
2.	[C.] Egipcie		1
3.	[B.] Zwycięstwo Rzymian w bitwie w pobliżu Wysp Egackich (241 r. p.n.e.)		1
4.	[B.] Zeus, Atena, Posejdon		1
5.	A. Otton III B. św. Wojciech <i>lub</i> bp praski Wojciech C. X D. kołobrzesckie, krakowskie, wrocławskie	1 pkt za prawidłową odpowiedź 1 pkt za prawidłową odpowiedź 1 pkt za prawidłową odpowiedź 1 pkt za prawidłowe podanie 3 biskupstw	4
6.	Bolesław Kędzierzawy – E Władysław II Wygnaniec – C Henryk Sandomierski – F Mieszko III Stary – B	po 1 pkt za prawidłowe przyporządkowanie każdej litery	4
7.	A. 15 VII (lipca) 1410 r. B. Jan Matejko C. <i>Np.</i> • Ulrich von Jungingen • wielki mistrz Ulrich von Jungingen	1 pkt za prawidłowe podanie pełnej daty wydarzenia 1 pkt za prawidłowe podanie imienia i nazwiska 1 pkt za prawidłową odpowiedź	3
8.	• Odkrycie nowego ładu – Ameryki – Krzysztof Kolumb • Opłynięcie świata dookoła i udowodnienie, że Ziemia ma kształt kuli – Ferdynand Magellan • Odkrycie Przylądka Dobrej Nadziei – Bartłomiej Diaz	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź	3
9.	[D.] Wyprawy Krzysztofa Kolumba, wystąpienie Marcina Lutera, Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, kongres wiedeński.		1

10.	A. Jerzy Waszyngton B. Leonardo da Vinci C. Napoleon Bonaparte D. Piotr I (Wielki)	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowieź	4	
11.	A. fałsz B. prawda C. prawda D. fałsz	po 1 pkt za każdą prawidłową odpowieź	4	
12.	A. <i>Pretekstem do wybuchu wojny stało się zamordowanie w Sarajewie 28 VI [...] następcy tronu austro-węgierskiego arcyksięcia Franciszka Ferdynanda.</i>	1 pkt za przytoczenie odpowiedniego fragmentu tekstu	4	
	B. 28 VI (czerwca) 1914 r.	1 pkt za prawidłowe podanie pełnej daty		
	C. Austro-Węgry, Niemcy, Turcja, Bułgaria	1 pkt za wymienienie dwóch spośród podanych państw		
	D. 1918	1 pkt		
13.	<ul style="list-style-type: none"> • Polska za Bolesława Chrobrego – D • [Polska za Kazimierza Wielkiego – brak] • Rzeczpospolita Obojga Narodów przed I rozbiorem – C • Królestwo Polskie (Kongresowe) – B • Rzeczpospolita w okresie międzywojennym – A 	po 1 pkt za każde poprawne przyporządkowanie	4	
14.	Np. <ul style="list-style-type: none"> • z wojną obronną 1939 • z kampanią wrześniową 		1	
15.	A. Mazowiecki (Tadeusz)	po 1 pkt za prawidłowe podanie każdego nazwiska (maksymalnie trzech)	3	
	B. Wałęsa (Lech)			
	C. Jaruzelski (Wojciech)			
	D. Geremek (Bronisław)			
	E. Rakowski (Mieczysław)			
16.	KRYTERIA OCENY WYPRACOWANIA		10	
	I.	REALIZACJA TEMATU Uzasadnienie tezy przez odwołanie się do dokonań Kazimierza Wielkiego, które podniosły międzynarodowe znaczenie Polski i umocniły państwo – w dziedzinie		6 pkt
	a)	polityki zewnętrznej (podaje trzy argumenty) – odwołanie się np. do polityki wobec Krzyżaków (pokój kaliski), stosunków z Czechami, problemu Rusi Halickiej, sojuszu z Węgrami (sprawa następstwa tronu), zjazdu monarchów w Krakowie		max. 3 pkt

	b) polityki wewnętrznej (podaje trzy argumenty) – odwołanie się np. do kodyfikacji prawa (statuty: wiślicki i piotrkowski), reformy podatkowej, wojskowej, budowy zamków i obwarowań miast, lokacji miast, rozwoju handlu i gospodarki, założenia Akademii Krakowskiej	max. 3 pkt	
II.	KOMPOZYCJA	2 pkt	
	a) zachowanie spójności wypowiedzi	1 pkt	
	b) zachowanie trójdzielnej kompozycji	1 pkt	
III.	JĘZYK I STYL Przestrzeganie poprawności językowej i stylistycznej (dopuszczalne 3 błędy)	1 pkt	
IV.	ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA Przestrzeganie poprawności ortograficznej (dopuszczalny 1 błąd) i interpunkcyjnej (dopuszczalne 2 błędy)	1 pkt	

Przykład odpowiedzi do zadania 16.

Napisz wypracowanie na niżej podany temat.

Ostatniego króla Polski z dynastii Piastów potomni nazwali Wielkim. Uzasadnij słuszność nadania mu tego przydomka, odwołując się zarówno do polityki wewnętrznej, jak i do polityki zagranicznej Kazimierza Wielkiego.

Kazimierz Wielki był ostatnim królem Polski z rodu Piastów. Od najmłodszych lat jego ojciec, Władysław Łokietek wprowadzał go w sztukę rządzenia państwem. Jako królewicz Kazimierz brał na przykład udział w walkach z Krzyżakami. Sytuacja, w jakiej przejmował władzę po ojcu, nie była dla niego sprzyjająca. Państwo polskie, niedawno zjednoczone, nie obejmowało wszystkich ziem polskich, poza tym było wyniszczone długotrwałymi wojnami. Na dodatek Polska toczyła z Krzyżakami i popierającym ich królem czeskim Janem Luksemburskim spór o Pomorze i Kujawy. Jan Luksemburski dodatkowo zgłaszał pretensje do korony polskiej. Słaba Polska nie mogła sobie pozwolić na wojnę z takimi potęgami. Dlatego nadrzędnym celem polityki Kazimierza było wzmocnienie i przywrócenie całości Królestwa Polskiego. Dokonania króla prowadzące do osiągnięcia tego celu – zarówno w zakresie polityki zewnętrznej, jak i w dziedzinie polityki wewnętrznej – były tak znaczące, że potomni trafnie nazwali go Wielkim.

W czasie swoich rządów Kazimierz wielokrotnie wykazał się mądrością i zdolnościami dyplomatycznymi. Zdając sobie sprawę z siły przeciwników, starał się przede wszystkim rozerwać sojusz krzyżacko-luksemburski. W 1335 r. uzyskał od Jana Luksemburskiego zrzeczenie się prawa do korony polskiej. Nie mogąc wyegzekwować korzystnego dla Polski wyroku sądu papieskiego w sporze z Krzyżakami, zdecydował się na bezpośrednie pertraktacje z Zakonem i podpisanie pokoju w Kaliszu w 1343 r. W rezultacie Polska odzyskała Kujawy i ziemię dobrzyńską, natomiast ziemie chełmińska i michałowska oraz Pomorze zostały przy Krzyżakach. Sukces Kazimierza polegał na uznaniu, że Pomorze jest „jąłmuzną” króla polskiego, który mógł zachować tytuł „Pana i dziedzica Pomorza”.

Zakończenie konfliktu z Krzyżakami pozwoliło królowi zająć się sprawą Śląska. W wyniku konfliktu polsko-czeskiego Kazimierz zrzekł się praw do zwierzchnictwa nad

księstwami śląskimi. Zhołdowanie Santoka i Drezdenka, odzyskanie części Nowej Marchii – możliwe dzięki przymierzu z książętami zachodniopomorskimi – oznaczało umocnienie pozycji Polski na północnym i środkowym zachodzie i mogło stanowić dobry punkt wyjścia do starań o odzyskanie Śląska.

Na przebiegu walk o Śląsk niewątpliwie zaważyła sprawa Rusi Halickiej. Przyłączenie jej do Polski miało ogromne znaczenie dla handlu polskiego, gdyż wtedy wiódł szlak handlowy ku wschodowi. Ponadto ziemie te stanowiły zabezpieczenie przed najazdami Tatarów i Litwinów na bogatą Małopolskę.

W wojnie o ziemie ruskie Kazimierza poparli Węgrzy. Dla zacieśnienia sojuszu Kazimierz zawarł z nimi układ, w którym w razie bezpotomnej śmierci zgodził się przekazać swój tron węgierskim Andegawenom.

Świadectwem znaczącej pozycji Polski na arenie międzynarodowej był m.in. zjazd monarchów europejskich, do jakiego doszło w 1364 r. w Krakowie.

Kazimierz Wielki był nie tylko zręcznym dyplomatą, ale i dobrym władcą – zarządcą państwa. Od pierwszych lat panowania dążył do usunięcia różnic, jakie w ciągu dwustu lat rozbicia dzielnicowego narosły pomiędzy poszczególnymi częściami kraju. Zmierzał do wzmocnienia państwa i władzy królewskiej. Doprowadził do spisania praw (statuty piotrkowski i wiślicki), zreformował sądownictwo, ustanawiając na zamku krakowskim sąd wyższy prawa niemieckiego. W 1364 r. z inicjatywy Kazimierza Wielkiego powstała w Krakowie akademia, która miała służyć rozwojowi oświaty w państwie i kształcić kadry dla administracji państwowej. Kazimierz zreformował również wojsko, które stało się liczącą siłą militarną. Skutecznie zreformował też podatki (poradłne) i wzmocnił system celny. Usprawnił zarządzanie gospodarką w dobrach królewskich, np. w żupach solnych w Bochni i Wieliczce. Dzięki dobrej gospodarce szybko wzrastała zamożność obywateli, a do skarbu państwa napływała większa liczba pieniędzy. Pozwoliło to królowi na rozpoczęcie na niespotykaną dotąd skalę rozbudowy kraju, budowę licznych zamków i murów miejskich. Popierał on rozwój miast (liczne nowe lokacje, rozbudowa starych miast, wspaniałe gotyckie budowle) i osadnictwo wiejskie. Otaczał opieką handel, nadając kupcom różne przywileje. Dbał o miasta leżące na międzynarodowych szlakach handlowych, budował mosty, by rzeki były żeglowne, zwalczał rozbójnictwo. Opieką otoczył też Żydów.

Wysoki prestiż Polski pod rządami Kazimierza nie byłby możliwy bez rosnącej siły gospodarczej państwa, bogacenia się jego mieszkańców i aktywnej polityki samego króla. Przedstawione przeze mnie jego dokonania: fakt, że był zarówno znakomitym dyplomatą jak i gospodarzem, umocnił suwerenność Polski, uregulował stosunki z sąsiadami, dwukrotnie zwiększył stan posiadania terytorialnego, położył podwaliny pod przyszłą potęgę Polski Jagiellonów uzasadniają obdarzenie go przez potomnych przydomkiem „Wielki”.